

ת נ ך

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון – היסטוריוגרפיה ונבואה	– (28x2)	– 56 נקודות
פרק שני – נושאי החובה	– (8x3)	– 24 נקודות
פרק שלישי – נושאי ההרחבה	– (8x1)	– 8 נקודות
פרק רביעי – קטע שלא נלמד	– (4x3)	– <u>12 נקודות</u>
סה"כ	–	100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד. (2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
 רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון — היסטוריוגרפיה ונבואה (56 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-3 (לכל שאלה — 28 נקודות).

בכל שאלה שבחרת, ענה על סעיף א — חובה (12 נקודות) ועל שניים מן הסעיפים ב-ד

(לכל סעיף — 8 נקודות).

ענה על שתיים מן השאלות 1-3.

1. קרא מלכים א, י"ח, 21-24; 40-45.

מלכים א, י"ח, 21-24

כא וַיִּגֶשׂ אֵלָיו אֵל-כָּל-הָעַם
 וַיֹּאמֶר עַד-מָתַי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל-שְׁתֵּי הַסַּעֲפִים אִם-הִיא
 הָאֱלֹהִים לָכֵן אַחֲרָיו וְאִם-הַבַּעַל לָכֵן אַחֲרָיו וְלֹא-עָנּוּ הָעַם
 אֹתוֹ דָּבָר: וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֵל-הָעַם אֲנִי נֹתַרְתִּי נְבִיא לַיהוָה
 לְבָדִי וְנְבִיאֵי הַבַּעַל אֲרַבְע־מֵאוֹת וְחַמְּשִׁים אִישׁ: וַיִּתְּנוּ-לָנוּ
 שְׁנַיִם פָּרִים וַיִּבְחָרוּ לָהֶם הַפָּר הָאֶחָד וַיִּנְתְּחוּ וַיִּשְׂמוּ עַל-
 הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא יִשְׂמוּ וְאֲנִי אֵעֲשֶׂה וְאֶת-הַפָּר הָאֶחָד וְנִתְּתִי
 עַל-הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא אִשִּׁים: וְקִרְאתֶם בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאֲנִי
 אֶקְרָא בְּשֵׁם-יְהוָה וְהָיָה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר-יַעֲנֶנּוּ בְּאֵשׁ הוּא
 הָאֱלֹהִים וַיַּעַן כָּל-הָעַם וַיֹּאמְרוּ טוֹב הַדָּבָר:

מלכים א, י"ח, 40-45

מ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָהֶם תַּפְּשׂוּ אֶת-נְבִיאֵי הַבַּעַל אִישׁ
 אֶל-יָמְלֵט מֵהֶם וַיִּתְּפְּשׂוּם וַיּוֹרְדוּם אֵלָיו אֶל-נַחַל קִישׁוֹן
 וַיִּשְׁחָטֵם שָׁם: וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְאַחָאֵב עֲלֵה אֲכַל וְשִׁתָּה פֶי-
 קוֹל הַמּוֹן הַגָּשָׁם: וַיַּעֲלֶה אַחָאֵב לֶאֱכֹל וּלְשִׁתּוֹת וְאֵלָיו עָלָה
 אֶל-רֹאשׁ הַכְּרָמִל וַיִּגְהַר אֶרְצָה וַיִּשֶׁם פָּנָיו בֵּין בְּרָכּוֹ: וַיֹּאמֶר
 אֶל-נַעֲרוֹ עֲלֵה-נָא הַבֵּט דְּרָךְ-יָם וַיַּעַל וַיִּפֹּט וַיֹּאמֶר אֵין
 מְאוֹמָה וַיֹּאמֶר שֶׁב שְׁבַע פְּעָמִים: וַיְהִי בְּשַׁבְעִית וַיֹּאמֶר הִנֵּה-
 עַב קָטְנָה כְּכַף-אִישׁ עָלָה מִיָּם וַיֹּאמֶר עָלָה אָמֵד אֶל-אַחָאֵב
 אָסֵר וְרֵד וְלֹא יַעֲרֹכָה הַגָּשָׁם: וַיְהִי עַד-כֹּה וְעַד-כֹּה וְהַשְּׁמַיִם
 הִתְקַדְּדוּ עָבִים וְרוּחַ וַיְהִי גֶשֶׁם גָּדוֹל וַיִּרְכַּב אַחָאֵב וַיֵּלֶךְ
 יוֹרְעָאֵלָה:

ענה על סעיף א (חובה).

א. (1) קרא פסוקים 24-21 שלפניך.

הסבר מהי מטרת המבחן שאליהו מציע לערוך. בסס את דבריך על הכתוב.

(6 נקודות)

(2) קרא פסוקים 45-41 שלפניך.

בפסוקים אלה מתואר סיום הבצורת. הסבר כיצד ירידת הגשם קשורה למבחן שערך

אליהו בפסוקים 24-21. (6 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. קרא פסוקים 24-21 שלפניך.

"ולא ענו העם אתו דבר" (פסוק 21).

רד"ק מפרש: לא רצו לומר לו לא 'הן' ולא 'לאו', לפי שהיו מסופקים (מטילים ספק) בדבר;

אבל כששמעו הבחינה, ענו ואמרו 'טוב הדבר'.

על פי פירוש רד"ק, מדוע תחילה לא ענה העם לאליהו, אך מאוחר יותר הסכים להצעתו?

ג. קרא פסוקים 44-41 שלפניך.

(1) יש הטוענים כי לעליית אחאב, המתוארת בפסוקים 41-42, יש משמעות סמלית.

הסבר טענה זו, ובסס אותה על הכתוב. (4 נקודות)

(2) אפשר לראות משמעות סמלית גם במתואר בפסוקים 43-44. הסבר קביעה זו, ובסס

אותה על הכתוב. (4 נקודות)

ד. קרא פסוק 40 שלפניך וגם **שמות**, ל"ב, 26-28.

שני הנביאים, אליהו ומשה, פעלו להסיר את עבודת האלילים, אך יש הבדל בפעולותיהם.

(1) על פי הפסוקים שקראת, ציין הבדל אחד בין פעולותיו של משה ובין פעולותיו

של אליהו. (4 נקודות)

(2) מהי הסיבה להבדל זה, לדעתך? הסבר. (4 נקודות)

2. קרא דברים, י"ב, 12-1.

דברים, י"ב, 1-12.

א אֱלֹהֵי הַחֲקִים
 וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַן ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ לָךְ לְרִשְׁתָּהּ כְּלֵהִימִים אֲשֶׁר-אַתָּם חַיִּים עַל-
 ב הָאָדָמָה: אַבְדוּ תִּאבְדוּן אֶת-כָּל-הַמְקוֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ-שָׁם
 הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתָּם יְדֹשִׁים אֹתָם אֶת-אֱלֹהֵיהֶם עַל-הַהָרִים
 ג הַרְמִים וְעַל-הַגְּבְעוֹת וְתַחַת כָּל-עֵץ רַעֲנָן: וְנִתְצַתְּם אֶת-
 מִזְבְּחֹתָם וּשְׂבָרֹתָם אֶת-מִצְבְּתָם וְאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן בְּאֵשׁ
 וּפְסָלֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדְּעוּן וְאֲבַדְתֶּם אֶת-שִׁמְשׁוֹ מִן-הַמָּקוֹם הַהוּא:
 ד לֹא-תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹהֵיכֶם: כִּי אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר
 ה' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל-שְׁבִיטֵיכֶם לְשׂוֹם אֶת-שְׁמוֹ שָׁם לִשְׁכֵנוּ
 ו תִּדְרֹשׁוּ וּבֵאתָ שָׁמָּה: וְהִבַּאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וּזְבִיחֹתֶם וְאֵת
 ז מַעֲשֵׂרֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יַדְכֶם וְגִדְרֵיכֶם וְגִדְבַתֵיכֶם וּבְכֹרוֹת
 ח בְּקָרְבָנְךָ וּצְאֻנְתְּךָ: וְאֶכְלַתְּם-שָׁם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם
 ט בְּכָל מוֹשְׁלַח יַדְכֶם אֹתָם וּבְתֵיכֶם אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ ה' אֱלֹהֵיךָ:
 י לֹא תַעֲשׂוּן כָּכָל אֲשֶׁר אָנַחְנוּ עֲשִׂים פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כְּלֵהִישָׁר
 יא בְּעֵינָיו: כִּי לֹא-בֵאתֶם עַד-עֵתָה אֶל-הַמְנוּחָה וְאֶל-הַנַּחֲלָה
 יב אֲשֶׁר-ה' אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָךְ: וְעָבַדְתֶּם אֶת-הַיִּדְדִן וּישְׁבַתֶּם
 בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר-ה' אֱלֹהֵיכֶם מְנַחֵל אֹתְכֶם וְהִנִּיחַ לָכֶם מִכָּל-
 יג אִיבֵיכֶם מִסָּבִיב וּישְׁבַתֶּם-בְּטַח: וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר ה'
 אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשִׁבְן שְׁמוֹ שָׁם שָׁמָּה תִבְיֹאוּ אֶת כָּל-אֲשֶׁר אָנְכִי
 מְצִוֶּה אֹתְכֶם עֹלֹתֵיכֶם וּזְבִיחֹתֶם מַעֲשֵׂרֵיכֶם וְתְרוּמַת יַדְכֶם
 וְכֹל מִבְּחַר גִּדְרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְרֹו לַה': וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה'
 אֱלֹהֵיכֶם אֹתָם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם וְאִמְהֹתֵיכֶם וְהַלְוִי
 אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיכֶם כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנַחֲלָה אֹתְכֶם:

ענה על סעיף א (חובה).

א. (1) בקטע שלפניך מתואר חידוש בדרך שבה עובדים את ה'.

ציין מהו החידוש, וכתוב שני שלבים לביצועו.

(8 נקודות)

(2) בחר מן הקטע שלפניך אמצעי ספרותי אחד, הדגם אותו והסבר כיצד הוא מסייע

להדגיש את החידוש. (4 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. (1) יש הטוענים כי החידוש בדרך עבודת ה' התרחש רק בימי יאשיהו. על פי טענה זו,

באיזו שנה לועזית התרחש החידוש? (3 נקודות)

(2) קרא את הקטע שלפניך וגם **מלכים ב**, י"ח, 19-22.

יש הטוענים כי החידוש בעבודת ה' הנוזכר בספר **דברים** בא לידי ביטוי כבר

בימי חזקיהו. הסבר ובסס טענה זו. (5 נקודות)

ג. (1) קרא גם **מלכים א**, י"ח, 20-24.

ציין מהי הסתירה בין הנאמר בפסוקים אלה לנאמר ב**דברים**, י"ב, 5-6. (4 נקודות)

(2) אחת הדעות בנוגע לזמן החיבור של ספר **דברים** פותרת את הסתירה שציינת

בתת-סעיף 1.

ציין מהי הדעה, והסבר כיצד היא פותרת את הסתירה. (4 נקודות)

ד. קרא פסוק 11 בקטע שלפניך.

(1) מהי תפיסת האלוהות הבאה לידי ביטוי בפסוק? הסבר. (5 נקודות)

(2) קרא **עזרא**, א', 2-4.

האם תפיסת האלוהות ב**דברים**, י"ב, פסוק 11 עולה בקנה אחד עם תפיסת האלוהות

בעזרא, א', 2-4? בסס את דבריך על הקטעים. (3 נקודות)

ירמיה, כ"ה, 14-1

א הדַּבֵּר אֲשֶׁר-הָיָה עַל-יִרְמְיָהוּ
 עַל-כָּל-עַם יְהוּדָה בַּשָּׁנָה הַרְבֵּעִית לַיהוֹיָקִים בֶּן-יֹאשִׁיָּהוּ
 מֶלֶךְ יְהוּדָה הִיא הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנִית לְנְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל:
 ב אֲשֶׁר דִּבֶּר יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא עַל-כָּל-עַם יְהוּדָה וְאֵל כָּל-יֹשְׁבֵי
 ג יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר: מִן-שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַיֹּאשִׁיָּהוּ בֶן-אֲמוּן
 מֶלֶךְ יְהוּדָה וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה זֶה שְׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה הָיָה
 ד דֹּבֵר ה' אֵלַי וְאָדַבְר אֵלֵיכֶם אֲשֶׁפִים וְדַבֵּר וְלֹא שָׁמַעְתֶּם:
 ד וְשָׁלַח ה' אֵלַיכֶם אֶת-כָּל-עַבְדָיו הַנְּבִאִים הַשְׂכֵּם וְשָׁלַח וְלֹא
 ה שָׁמַעְתֶּם וְלֹא-הִטִּיתֶם אֶת-אָזְנוֹכֶם לִשְׁמֹעַ: לֵאמֹר שׁוּבוּ-נָא
 וְאִישׁ מִדְּרָכּוֹ הִרְעָה וּמְרַעַ מֵעַלְלֵיכֶם וּשְׁבוּ עַל-הָאָדָמָה אֲשֶׁר
 ו נָתַן ה' לָכֶם וּלְאֲבוֹתֵיכֶם לְמִן-עוֹלָם וְעַד-עוֹלָם: וְאֵל-
 ז תִּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרָיִם לְעַבְדָם וּלְהַשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם
 ח וְלֹא-תַכְעִסוּ אוֹתִי בְּמַעֲשֵׂה יַדְיָכֶם וְלֹא אֲרַע לָכֶם: וְלֹא-
 ט שָׁמַעְתֶּם אֵלַי נְאֻם-ה' לְמַעַן הַכְּעִסוּנִי בְּמַעֲשֵׂה יַדְיָכֶם לְרַע
 ח לָכֶם: לָכֵן כֹּה אָמַר ה' עֲבֹאוֹת יַעַן אֲשֶׁר לֹא-
 ט שָׁמַעְתֶּם אֶת-דִּבְרֵי: הַנְּנִי שָׁלַח וּלְקַחְתִּי אֶת-כָּל-מִשְׁפָּחוֹת
 י עַפְזֵן נְאֻם-ה' וְאֵל-נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל עַבְדִּי וְהִבְאִיתִים
 י עַל-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְעַל-יֹשְׁבֵיהָ וְעַל כָּל-הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה סָבִיב
 י וְהַחֲרַמְתִּים וּשְׁמַתִּים לְשִׁמָּה וּלְשָׂרְקָה וּלְחַרְבוֹת עוֹלָם:
 יא וְהֵאֲבֹדְתִי מֵהֶם קוֹל שִׁשׁוֹן וְקוֹל שִׁמְחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל בְּלָה
 יב קוֹל רִחִים וְאֹזֶן נֹר: וְהִיְתָה כָּל-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְחַרְבָּה לְשִׁמָּה
 יג וְעַבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת-מֶלֶךְ בָּבֶל שִׁבְעִים שָׁנָה: וְהָיָה
 יד כְּמִלְאוֹת שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹד עַל-מֶלֶךְ-בָּבֶל וְעַל-הַגּוֹי הַהוּא
 יא נְאֻם-ה' אֶת-עוֹנָם וְעַל-אָרֶץ בְּשָׂדִים וּשְׁמַתִּי אֹתוֹ
 יג לְשִׁמְמוֹת עוֹלָם: וְהִבְאוֹתִי עַל-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶת-כָּל-דִּבְרֵי
 יד אֲשֶׁר-דִּבַּרְתִּי עֲלֶיהָ אֶת כָּל-הַפְּתוּב בַּסֶּפֶר הַזֶּה אֲשֶׁר-
 יד נְבִיא יִרְמְיָהוּ עַל-כָּל-הַגּוֹיִם: כִּי עַבְדוּכֶם גַּם-הֵמָּה גּוֹיִם
 רַבִּים וּמַלְכִים גְּדוֹלִים וּשְׁלַמְתִּי לָהֶם כַּפְּעֵלָם וְכַמַּעֲשֵׂה
 יד יַדְיָהֶם:

הַכְּעִסוּנִי

וְהִבְאִיתִי

ענה על סעיף א (חובה).

א. (1) קרא פסוקים 8-14 בקטע שלפניך.

בפסוקים אלה ירמיהו משמיע דברים פסימיים ודברים אופטימיים.

הסבר מה הם הדברים הפסימיים ומה הם הדברים האופטימיים. בסס את דבריך על

הכתוב. (8 נקודות)

(2) קרא גם **עזרא**, א', 1-2.

הבא מן הקטע **בעזרא** ראייה המעידה על התגשמות הנבואה של ירמיהו שבקטע

שלפניך, והסבר אותן. (4 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. כ כדי להביע את המסר הנבואי, הנביא מביע את דבריו באמצעות מצלול (פסוקים 9-12)

וציון פרטים המסמלים את שגרת חיי היום-יום (פסוק 10).

(1) הדגם כל אחד מן האמצעים המודגשים בקו. (2 נקודות)

(2) מהו המסר הנבואי המובע באמצעות המצלול, וכיצד ציון פרטים משגרת היום-יום

מחדד את המסר הנבואי הזה? (6 נקודות)

ג. קרא פסוקים 3-7 בקטע שלפניך.

(1) הוכח מפסוקים 3-7 שהתגשמות נבואת הזעם של הנביא היא בלתי נמנעת.

(4 נקודות)

(2) קרא גם **ירמיה**, ז', 9. ירמיהו מדבר על שני סוגי חטאים. ציין מה הם הסוגים האלה,

וכתוב איזה סוג לדעתך מצדיק חורבן של חברה. הסבר. (4 נקודות)

ד. (1) קרא פסוק 9 בקטע שלפניך.

מהי לדברי הנביא הסיבה למעורבות של בבל בחורבן יהודה? (3 נקודות)

(2) קרא פסוקים 12-14 ואת דברי י' איזנברג שלפניך.

ירמיהו מוכיח את העם על רקע המאורעות הפוליטיים המתרחשים סביבו [...] [ירמיהו

מראה ש]אפשר לקבוע מראש מי ינצח בסיבוב הבא של המלחמה, וגם כמה זמן יארך

נצחונם. כי שבעים שנה הוא משך העונש הצפוי לישראל, ולאחר שישראל יישא את עונשו,

שוב אין לבבל זכות להיות אימפריה, והיא תיפול ותהיה שממת עולם. לא הפוליטיקה

מוליכה את המוסר, אלא להפך: המוסר הוא הקובע את התוצאות הפוליטיות.

(אתר דעת [2016] איזנברג, י'. **בבל או מצרים**. אוחר ב-4 ביולי 2016 מ-<http://www.daat.ac.il>)

הסבר על פי דברי איזנברג, מדוע השתנה היחס של ה' לבבל לאחר 70 שנה.

(5 נקודות)

פרק שני — נושאי החובה (24 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 4-7 (לכל שאלה — 8 נקודות).

חוק

4. קרא דברים, כ', 1-8.

א פִּי־תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־
 ב אִיבֶךָ וְרָאִיתָ סוּס וְרֶכֶב עִם רַב מִמֶּךָ לֹא תִירָא מֵהֶם כִּי הִי־
 ג אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ הַמַּעֲלֶךְ מֵאֲרֶץ מִצְרַיִם: וְהָיָה כִּקְרַבְכֶם אֶל־
 ד הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְדִבֶּר אֶל־הָעָם: וְאָמַר אֱלֹהִים שָׁמַע
 ה יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קִרְבִּים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל־אִיבֵיכֶם אֶל־יָרֵךְ
 ו לִבְבְּכֶם אֶל־תִּירָאוּ וְאֶל־תַּחֲפוּזוּ וְאֶל־תַּעֲרִצוּ מִפְּנֵיהֶם: כִּי הִי־
 ז אֱלֹהֵיכֶם הַהַלֵּךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם־אִיבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ
 ח אֶתְכֶם: וְדִבְרוּ הַשֹּׁטְרִים אֶל־הָעָם לֵאמֹר מִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה
 ט בַּיִת־חֲדָשׁ וְלֹא חָנְכוּ יָלְךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּנֵי־מוֹת בַּמִּלְחָמָה
 י וְאִישׁ אַחֵר יַחֲנֹכְנוּ: וּמִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כָּרֶם וְלֹא חָלְלוּ יָלְךְ
 יא וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּנֵי־מוֹת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יַחֲלֹלְנוּ: וּמִי־
 יב הָאִישׁ אֲשֶׁר אָרַשׁ אִשָּׁה וְלֹא לָקַחָהּ יָלְךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּנֵי־מוֹת
 יג בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִקַּחנָה: וַיִּסְפוּ הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם
 יד וְאָמְרוּ מִי־הָאִישׁ הִירָא וְרֵךְ הַלֵּבֵב יָלְךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יָבִס
 טו אֶת־לֵבָב אָחִיו כְּלָבּוֹ:

בקטע שלפניך מצוינים המקרים המזכים במתן פטור מגיוס למלחמה.

א. הסבר מהו המכנה המשותף של שלושת הפטורים הראשונים, ומהו ההסבר לפטור הרביעי.

(4 נקודות)

ב. לדעתך, באיזה מן המקרים מתן הפטור הוא המוצדק ביותר? נמק. (4 נקודות)

חוכמה

5. קרא איוב, ב', 9.

ט ותֹאמַר לוֹ אֲשֶׁתוֹ עֲדָךְ מַחְזִיק בְּתַמְתְּךָ בְּרַךְ אֱלֹהִים וּמַת:

קרא גם בראשית, ג', 1-6. בשני הקטעים האלה אישה מתערבת בנעשה.

א. הסבר מהי המעורבות של כל אחת מן הנשים בקטעים אלה, ומהי מטרת ההתערבות של

כל אחת מהן. (4 נקודות)

ב. על בריאת האישה כותב הרש"ר הירש:

כל עוד האדם לבדו, עדיין העולם שרוי בלא טוב.

[...]

השלמת הטוב היא האישה [...]. ורק משנבראה האישה הושלם הטוב.

האם לדעתך, דברי אשת איוב עולים בקנה אחד עם דבריו של הרש"ר הירש? הסבר.

(4 נקודות)

נביאי אמת ושקר

6. קרא ירמיה, כ"ג, 28.

הַנְּבִיא אֲשֶׁר-אֶתֹ

כח

חֶלֶם יִסְפֵּר חֶלֶם וְאֲשֶׁר דְּבַרִי אֶתֹ יְדַבֵּר דְּבַרִי אִמַּת מֵה-

לְתַבֵּן אֶת-הַבַּר נְאֻם-יְהוָה:

א. לפי החלק הראשון של הפסוק, הסבר כיצד אפשר להבחין בין נביא שקר ובין נביא אמת.

(4 נקודות)

ב. כיצד הדימוי שבחלק השני של הפסוק עשוי לתרום להבחנה בין נביא שקר ובין נביא אמת?

(4 נקודות)

תגובות על החורבן ושיבת ציון

7. קרא חגי, א', 3-11.

ג וַיְהִי דְבַר-יְהוָה בְּיַד-חֲגִי הַנְּבִיא
 ד לֵאמֹר: הֲעֵת לָכֶם אֲתֶם לְשַׁבֵּת בְּבֵיתְכֶם סְפוּנִים וְהַבֵּית הַזֶּה
 ה חָרֵב: וְעַתָּה כֹּה אָמַר יְהוָה: עֲבֹאוֹת שִׁימוּ לְבַבְכֶם עַל-דְּרֹכֵיכֶם:
 ו זְרַעְתֶּם הַרְבֵּה וְהִבֵּא מַעֲט אֶכֹּל וְאִין-לְשַׁבֵּעַה שְׂתוּ וְאִין-
 לְשַׁכְּרָה לְבוֹשׁ וְאִין-לֶחֶם לוֹ וְהַמְשַׁתְּכֶר מִשְׁתַּכְּר אֶל-צְרוּר
 ז נְקוּב: כֹּה אָמַר יְהוָה: עֲבֹאוֹת שִׁימוּ לְבַבְכֶם עַל-
 ח דְּרֹכֵיכֶם: עֲלוּ הָהָר וְהִבֵּאתֶם עֵץ וּבְנוּ הַבַּיִת וְאֶרְצֶה-בּוֹ וְאֶכְבֵּד
 ט אֶמְרֵי יְהוָה: פָּנֵה אֶל-הַרְבֵּה וְהִנֵּה לְמַעַט וְהִבֵּאתֶם הַבַּיִת
 י וּנְפַחְתִּי בּוֹ יַעַן מָה נֶאֱמַר יְהוָה: עֲבֹאוֹת יַעַן בֵּיתִי אֲשֶׁר-הוּא
 י חָרֵב וְאַתֶּם רָצִים אִישׁ לְבֵיתוֹ: עַל-כֵּן עֲלִיכֶם כָּלְאוּ שָׁמַיִם
 יא מַטְל וְהָאָרֶץ כָּלְאָה יְבוּלָה: וְאֶקְרָא חָרֵב עַל-הָאָרֶץ וְעַל-
 הַהָרִים וְעַל-הַדָּגָן וְעַל-הַתִּירוֹשׁ וְעַל-הַיִּצְהָר וְעַל אֲשֶׁר
 תּוֹצִיא הָאָדָמָה וְעַל-הָאָדָם וְעַל-הַבְּהֵמָה וְעַל כָּל-יִגְיַע
 כְּפִי:

א. קרא גם את הקטע שלפניך מכתובת הגליל של גודיאָה מְלֶךְ לְגֶשׁ.

[...] ביום שישלח ידו לעבודת הבית, יקרא האל לרוח נושאת גשם שתביא שפע משמים [...],
 ביום בו יונחו יסודות המקדש יבוא שפע על הארץ [...] שמן יזרום בשפע, צמר ישקל בשפע.
 ביום שהמקדש יוקם [...].

(טלשיר, צ' [1994]. חגי. בתוך אנציקלופדיה עולם התנ"ך [כרך תרי עשר ב', עמ' 146]. תל אביב: דודון-עתי)

לפי כל אחד מן הקטעים שקראת, הסבר כיצד הקמת מקדש לאל משפיעה על המצב

הכלכלי של מאמיניו. בסס את דבריך על שני הקטעים. (4 נקודות)

ב. חגי מעודד את העם לשנות את התפיסה בנוגע למקדש. בסס קביעה זו על פסוק 8 בקטע

שלפניך, והסבר את דבריך. (4 נקודות)

פרק שלישי — נושאי ההרחבה (8 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 8-9 (8 נקודות).

נביאי אמת ונביאי שקר

8. קרא עמוס, ז', 7-17.

ז כֹּה הָרֵאִי וְהִנֵּה אֲדֹנָי נֹצֵב עַל־חֹמֹת אֲנֹךְ
 ח וּבִידֹו אֲנֹךְ: וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי מִה־אֵתָּה רָאֵה עֲמוֹס וַאֲמַר
 אֲנֹךְ וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי הֲנִי שֵׁם אֲנֹךְ בְּקֶרֶב עַמִּי יִשְׂרָאֵל לֹא־אוֹסִיף
 ט עוֹד עֲבוֹד לֹ: וְנִשְׁמוּ בַמּוֹת יִשְׁחֶק וּמִקְדָּשָׁי יִשְׂרָאֵל יִחַרְבוּ
 י וּקְמַתִּי עַל־בֵּית יִרְבֵּעַם בַּחֶרֶב: וַיִּשְׁלַח אֲמִצְיָהּ
 כִּהֵן בֵּית־אֵל אֶל־יִרְבֵּעַם מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר קִשְׁד עָלֶיךָ
 עֲמוֹס בְּקֶרֶב בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא־תוֹכַל הָאָרֶץ לְהִקִּיל אֶת־
 יא כָל־דְּבָרָיו: כִּי־כֹה אָמַר עֲמוֹס בַּחֶרֶב יָמוּת יִרְבֵּעַם וַיִּשְׂרָאֵל
 יב גָּלָה יִגְלָה מֵעַל אֲדָמָתוֹ: וַיֹּאמֶר אֲמִצְיָהּ אֶל־
 עֲמוֹס חֲזֵה לְךָ בְּרַחֲלֶךָ אֶל־אֶרֶץ יְהוּדָה וְאָכַל־שֵׁם לֶחֶם וְשֵׁם
 יג תִּנְבְּא: וּבֵית־אֵל לֹא־תוֹסִיף עוֹד לְהִנְבֵּא כִּי מִקְדָּש־מֶלֶךְ הוּא
 יד וּבֵית מַמְלָכָה הוּא: וַיַּעַן עֲמוֹס וַיֹּאמֶר אֶל־אֲמִצְיָהּ לֹא־נָבִיא
 אֲנִכִּי וְלֹא בֶן־נְבִיא אֲנִכִּי כִּי־בּוֹקֵר אֲנִכִּי וּבּוֹלֵם שְׂקָמִים:
 טו וַיִּקְחֵנִי ה' מֵאַחֲרֵי הַצֹּאֵן וַיֹּאמֶר אֵלַי ה' לְךָ הִנְבֵּא אֶל־עַמִּי
 טז יִשְׂרָאֵל: וְעַתָּה שְׁמַע דְּבַר־ה' אֵתָּה אִמְרָ לֹא תִנְבֵּא עַל־
 יז יִשְׂרָאֵל וְלֹא תִטִּיף עַל־בֵּית יִשְׁחֶק: לָכֵן כֹּה־אָמַר ה'
 אֲשַׁתְּךָ בַּעִיר תִּזְנֶה וּבְנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ בַּחֶרֶב יָפְלוּ וְאֲדָמָתְךָ בַּחֶבֶל
 תִּחְלַק וְאֵתָּה עַל־אֲדָמָה טְמֵאָה תָמוּת וַיִּשְׂרָאֵל גָּלָה יִגְלָה
 מֵעַל אֲדָמָתוֹ:

א. קרא גם ירמיה, כ', 1-6.

בשני הקטעים בא לידי ביטוי מתח בין הכוהנים ובין הנביאים.

מהי הסיבה למתח זה בכל אחד מן הקטעים? (4 נקודות)

ב. האם לדעתך התגובה של עמוס על דברי אמציה הולמת את תפקיד הנביא? נמק.

(4 נקודות)

תגובות על החורבן ושיבת ציון

9. קרא תהלים, קל"ז.

א על־נְהַדוֹת וּבָבֶל שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם־בְּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת־צִיּוֹן: עַל־
ג עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְיֵנוּ כְּנִדּוֹתֵינוּ: כִּי שָׁם וּשְׂאֵלֹנוּ שׁוֹבֵינוּ
ד דְּבָרֵי־שִׁיר וְתוֹלְדֵינוּ שְׂמַחַה שִׁירוֹ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן: אֵיךְ נִשְׁיֵר
ה אֶת־שִׁיר־הַיְיָ עַל אֲדַמַּת נֶכֶד: אִם־אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח
ו יְמִינִי: תִּדְבֶּק לְשׁוֹנֵי וְלַחֲכֵי אִם־לֹא אֲזַכְּרֶכִי אִם־לֹא אֶעֱלֶה
ז אֶת־יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמַחְתִּי: זָכֹר הַיְיָ לִבְנֵי אָדָם אֵת יוֹם
ח יְרוּשָׁלַם הָאֹמְרִים עָרוֹ וְעָרוֹ עַד הַיְסוֹד בָּהּ: בַּת־בָּבֶל הַשְׂדוּדָה
ט אֲשֶׁרִי שִׁישְׁלֶם־לָךְ אֶת־גְּמוּלָךְ שְׂגַמְלַת לָנוּ: אֲשֶׁרִי וְשִׂאֲחֹזִי
וְנַפְּיִן אֶת־עַלְלִיךָ אֶל־הַסֶּלַע:

היום מקובל להבחין בכמה דרכי התמודדות של יחיד או של ציבור עם אבדן ואבדן:

הכחשה, דיכאון, מיקוח, כעס, השלמה.

במזמור זה באות לידי ביטוי דרכי התמודדות אלה. ציין שלוש מהן, וכתוב כיצד הן

באות לידי ביטוי בקטע.

פרק רביעי — קטע שלא נלמד (12 נקודות)

ענה על שאלה 10 — חובה ועל שתיים מן השאלות 11-13 (לכל שאלה — 4 נקודות).

קרא מלכים א, ג', 5-28.

ה
 בַּגְּבֻעוֹן
 נִרְאָה ה' אֶל-שְׁלֹמֹה בַחלוֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׂאֵל
 וּמָה אֶתְּן-לָךְ: וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה אֶתְּה עֲשִׂית עִם-עַבְדְּךָ דוֹד אָבִי
 חֶסֶד גָּדוֹל כַּאֲשֶׁר הֵלַךְ לִפְנֵיךָ בְּאֵמֶת וּבִצְדָקָה וּבִישֻׁרֵת לִבָּב
 עִמָּךְ וַתִּשְׁמַר-לוֹ אֶת-הַחֶסֶד הַגָּדוֹל הַזֶּה וַתִּתֵּן-לוֹ בֵּן יוֹשֵׁב
 ז עַל-כִּסֵּאוֹ כִּי־וְעַתָּה הִזָּה: וְעַתָּה ה' אֱלֹהֵי אֶתְּה הַמְּלִכָה אֶת-
 עַבְדְּךָ תַּחַת דָּוִד אָבִי וְאֲנֹכִי נֶעַר קָטָן לֹא אֲדַע עֲצָת וּבֹא:
 ח וְעַבְדְּךָ בַתּוֹךְ עִמָּךְ אֲשֶׁר בַּחֲרַת עִם-דָּב אֲשֶׁר לֹא-יִמְנָה וְלֹא
 ט יִסְפֵּר מִרְבִּב: וְנָתַתְּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ לִשְׁפָט אֶת-עַמְּךָ לְהִבִּין
 י בֵּין-טוֹב לְרָע כִּי מִי יוּכַל לִשְׁפָט אֶת-עַמְּךָ הַכֹּבֵד הַזֶּה: וַיִּיטֵב
 יא הַדָּבָר בְּעֵינֵי אֲדָנָי כִּי שָׂאֵל שְׁלֹמֹה אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה: וַיֹּאמֶר
 אֱלֹהִים אֵלָיו יַעֲן אֲשֶׁר שָׂאֵלְתָּ אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא-שָׂאֵלְתָּ
 לְךָ יָמִים רַבִּים וְלֹא-שָׂאֵלְתָּ לְךָ עֵשָׂר וְלֹא שָׂאֵלְתָּ נַפְשׁ אִיבִיךָ
 יב וּשְׂאֵלְתָּ לְךָ הִבִּין לִשְׁמֹעַ מִשְׁפָּט: הִנֵּה עֲשִׂיתִי כַדְּבַרֶיךָ הַנֵּה וּ
 ג נָתַתִּי לְךָ לֵב חָכֵם וְנִבּוֹן אֲשֶׁר כְּמוֹךָ לֹא-הָיָה לִפְנֵיךָ וְאַחֲרֶיךָ
 ד לֹא-יִקוּם כְּמוֹךָ: וְגַם אֲשֶׁר לֹא-שָׂאֵלְתָּ נָתַתִּי לְךָ גַם-עֵשָׂר גַּם-
 ה כְּבוֹד אֲשֶׁר לֹא-הָיָה כְּמוֹךָ אִישׁ בַּמְּלָכִים כָּל-יְמֵיךָ: וְאִם ו
 ו תֵּלֵךְ בְּדַרְכֵי לִשְׁמֹר חֻקֵי וּמִצְוֹתַי כַּאֲשֶׁר הֵלַךְ דָּוִד אָבִיךָ
 ז וְהֵאֲרַכְתִּי אֶת-יְמֵיךָ: וַיִּקַּץ שְׁלֹמֹה וְהִנֵּה חִלּוֹם
 ח וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַם וַיַּעֲמֹד וּלְפָנָיו אֲרוֹן בְּרִית-אֲדָנָי וַיַּעַל עֹלֹת וַיַּעַשׂ
 ט שְׁלָמִים וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּה לְכָל-עַבְדָּיו: אִז תִּבְאֲנָה
 י שְׁתֵּים נָשִׁים זָנוֹת אֶל-הַמֶּלֶךְ וַתַּעֲמֹדנָה לְפָנָיו: וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה
 יא הָאֶחָת בִּי אֲדָנָי אָנֹכִי וְהָאִשָּׁה הַזֹּאת יֹשְׁבַת בְּבֵית אַחֵד וְאֵלֶּךְ
 יב עִמָּה בְּבֵית: וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְלִדְתִּי וַתֵּלֶךְ גַּם-הָאִשָּׁה
 יג הַזֹּאת וְאֲנַחְנוּ יַחְדָּו אֵין-זָר אֶתְּנוּ בְּבֵית זֹלָתִי שְׁתֵּים-אֲנַחְנוּ
 ד בְּבֵית: וַיִּמָּת בְּן-הָאִשָּׁה הַזֹּאת לַיְלָה אֲשֶׁר שָׁכְבָה עִלָּיו: וַתִּקַּם

בַּתּוֹךְ הַלַּיְלָה וַתִּקַּח אֶת־בְּנֵי מֵאֲצִלֵי וְאִמְתָּךְ יִשְׁנָה וַתִּשְׁפִּיבֵהוּ
 כֹּא בַחֲקִיקָה וְאֶת־בְּנֵה הַמֶּת הַשְּׁפִיבָה בַחֲקִיקָי: וְאִקֶּם בַּפֶּקֶד
 לְהִינָק אֶת־בְּנֵי וְהִנְהִימַת וְאֶת־בּוֹנֵן אֵלָיו בַּפֶּקֶד וְהִנְהִי לֹא־
 כֹּב הִיָּה בְנֵי אִשָּׁר יִלְדֵתִי: וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאֲחֵרֶת לֹא כִי בְנֵי הַחַי
 וּבִנְךָ הַמֶּת וְזֹאת אֹמְרֶת לֹא כִי בִנְךָ הַמֶּת וּבְנֵי הַחַי וַתִּדְבַרנָה
 כֹּג לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ זֹאת אֹמְרֶת זֶה־בְּנֵי הַחַי וּבִנְךָ הַמֶּת
 כֹּד וְזֹאת אֹמְרֶת לֹא כִי בִנְךָ הַמֶּת וּבְנֵי הַחַי: וַיֹּאמֶר
 כֹּה הַמֶּלֶךְ קָחוּ לִי־חֶרֶב וַיָּבֵאוּ הַחֶרֶב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
 גִּזְרוּ אֶת־הַיֶּלֶד הַחַי לְשָׁנַיִם וַתִּנּוּ אֶת־הַחֲצִי לְאֵחָת וְאֶת־
 כֹּו הַחֲצִי לְאֵחָת: וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אִשָּׁר־בְּנֵה הַחַי אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי־
 נִכְמְרוּ רַחֲמֵיהָ עַל־בְּנֵה וַתֹּאמֶר וּבִי אֲדַנִּי תִנּוּ־לָהּ אֶת־הַיֶּלֶד
 הַחַי וְהַמֶּת אֶל־תִּמְיִתְהוּ וְזֹאת אֹמְרֶת גַּם־לִי גַם־לְךָ לֹא יִהְיֶה
 כֹּו גִזְרוּ: וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר תִּנּוּ־לָהּ אֶת־הַיֶּלֶד הַחַי וְהַמֶּת לֹא
 כֹּח תִּמְיִתְהוּ הִיא אִמּוֹ: וַיִּשְׁמְעוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר
 שִׁפֵּט הַמֶּלֶךְ וַיֵּדְאוּ מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי רָאוּ כִּי־חֲכַמַת אֱלֹהִים
 בִּקְרָבוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט:

ענה על שאלה 10 (חובה).

- 10. א. באיזה שלב של מלכות שלמה התרחשו האירועים המתוארים בפסוקים 5-15 בקטע שלפניך? בסס את דבריך על הכתוב. (2 נקודות)
- ב. מהי החשיבות של התרחשות האירועים האלה בשלב זה של מלכותו? (2 נקודות)

(שים לב: המשך השאלות בעמוד הבא)

ענה על שתיים מן השאלות 11-13.

11. קרא פסוקים 16-23 בקטע שלפניך.

הסבר שני גורמים שהקשו על שלמה להכריע במקרה שהובא לפניו. בסס את דבריך על הכתוב.

12. קרא פסוקים 24-27 בקטע שלפניך ואת דברי ל' פליטמן על פסוקים אלה:

פסיקתו של המלך במשפט, שיש לגזור את הילד החי לשניים, מעידה על הבנה פסיכולוגית עמוקה [...].

(פליטמן, ל' [1994]. משפט שלמה. בתוך אנציקלופדיה עולם התנ"ך [כרך מלכים א, עמ' 41]. תל אביב: דודון-עתי)

האם לדעתך שלמה מוכיח בפסיקתו "הבנה פסיכולוגית עמוקה"? נמק.

13. יש הטוענים שתיאור המשפט בקטע שלפניך מעיד כי ה' אכן נענה לבקשה של שלמה (פסוק 9).

הסבר טענה זו, ובסס אותה על הכתוב.

בהצלחה!